

Asia: VN/11304/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi vuoden 2026 tuloveroasteikosta sekä tuloverolain ja verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Nuorisoala pitää kansalaisjärjestöille tehtävien lahjoitusten verovähennyskelpoisuutta edistämisen arvoisena muutoksena, joka saattaa tehdä nuorten hyvinvointia ja nuorisotyötä edistävien järjestöjen rahallisesta tukemisesta potentiaalisten lahjoittajien silmissä aiempaa houkuttelevampaa. Nykyisessä taloustilanteessa on kuitenkin erittäin todennäköistä, ettei lahjoitusvähennys tule lähivuosina merkittävästi lisäämään nuorisoalan järjestöjen oman varainhankinnan tuloksia tai laajentamaan niiden tulopohjaa. Lisäksi nyt esitetyssä mallissa on joitakin sekä periaatteellisesti että käytännön työn kannalta ongelmallisia kohtia, jotka olisi syytä korjata lopullisessa hallituksen esityksessä.

Merkittävin periaatteellinen ongelma on, että nyky muodossaan esitys sivuuttaa alkuperäisen tarkoituksensa: nimenomaan kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten vahvistamisen. Tosiasiassa nyt esitetty muutos tulee palvelemaan parhaiten sellaisia yleishyödyllisiksi luettuja toimijoita, jotka ovat jo harjaantuneita varainhankkijoita, joille lahjoitetaan perinteisesti isohkoja summia kerralla ja joilla on riittävästi palkattuja varainhankinnan ja taloushallinnon ammattilaisia. Tähän joukkoon kuuluu erittäin harva kansalaisjärjestö ja vielä harvempi nuorisojärjestö.

Lisäksi esitys asettaa järjestöt keskenään eriarvoiseen asemaan, mahdollistaa lahjoittamisen käytännössä mihin tahansa toimintaan ja tekee lahjoituksen kohdentamisesta verovähennyskelpoiseen toimintaan haastavaa. Nykyisessä esityksessä vähennyksen saisi lahjoittamalla ”tiedettä, taidetta, suomalaisen kulttuuriperinnön säilyttämistä, nuorisotyötä tai -toimintaa, liikuntaa, urheilua tai lasten asemaa tukevaan tai edistävään tarkoitukseen (- - -) Verohallinnon nimeämälle yhdistykselle tai säätiölle”.

Vähennyksen ulottaminen kaikkiin kansalaisjärjestöille tehtäviin lahjoituksiin olisi yhdenvertaisuuden ja oikeudenmukaisuuden nimissä perusteltua ja ensisijainen vaihtoehto.

Mikäli taas vähennystä halutaan Orpon hallituksen viimevuotisten linjausten mukaisesti painottaa nimenomaan mainituille kansalaisjärjestösektoreille, tulisi ne eritellä lakiesityksessä alkuperäisen muotoilun mukaisesti. Nykyinen muotoilu mahdollistaa käytännössä lähes mille tahansa yhdistykselle lahjoittamisen vähennystä vastaan. Lahjoituksilla rahoitettavan toiminnan laatua ja vaikuttavuutta nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta ei mitattaisi millään kriteerillä.

Nuorisotyö ei ole mitä tahansa nuoriin liittyvää toimintaa. Nuorisolaissa nuorisotyöllä tarkoitetaan nuorten kasvun, itsenäistymisen ja osallisuuden tukemista yhteiskunnassa ja nuorisotoiminnalla nuorten omaehtoista toimintaa. Opetus- ja kulttuuriministeriössä arvioidaan nuorisolain kokonaisuuden perusteella, täyttääkö jokin yhdistys tai muu yleishyödyllinen toimija esimerkiksi valtionavustuskelpoisuuden kriteerit – eli onko sen toiminta nuorten hyvinvoinnin kannalta yhteiskunnallisesti riittävän vaikuttavaa. Nyt esitetyssä mallissa vastaava asiantuntija-arviointi jää tekemättä, mikä ei mitä todennäköisimmin johda tavoiteltuun tilanteeseen nuorisoalan kansalaisjärjestöille kohdentuvien lahjoitusten kasvusta eikä sitä myötä myöskään nuorten hyvinvoinnin lisääntymiseen.

Rahankeräyslupa ja yleishyödyllisyys ei vielä tee ry:stä kansalaisjärjestöä eikä nuorille suunnattu tai nuoria tukeva toiminta ole automaattisesti nuorisotyötä tai -toimintaa. Saajakelpoisuutta tulee siis vielä hioa, jotta alkuperäinen tavoite kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten kehittämisestä täyttyisi. Harkitsemisen arvoista voisi olla esimerkiksi järjestölle myönnetyn valtionapukelpoisuuden nostaminen lahjoitusvähennyksen edellytykseksi. Näin varmistettaisiin, että nyt esitettävän lahjoitusvähennyksen myötä mahdollisesti kasvavat lahjoitusvarat kohdentuisivat todella lain hengen mukaiseen tarkoitukseen: niille nuorisojärjestöille ja muille kansalaisjärjestöille, joihin myös hallituksen leikkaukset ovat osuneet ja joiden toiminnan vaikuttavuutta seurataan jo nyt substanssiministeriöiden toimesta.

Käytännön työn tasolla nyt esitetyssä muodossaan verovähennyskelpoisuus tulisi lisäämään kansalaisjärjestöjen jo kasvanutta työmäärää merkittävästi ja ohjaamaan niiden resursseja toiminnasta hallintoon.

Esityksen mukaan verovähennyksen saaminen edellyttäisi saajalta voimassaolevan rahankeräysluvan lisäksi vuosittaista ilmoitusta lahjoituksista, antajista ja käyttötarkoituksesta. Kelpoisuuden myöntäisi Verohallinto viideksi vuodeksi kerrallaan. Lisäksi saajaorganisaatiolla tulisi olla vähintään yksi tilintarkastuslaissa tarkoitettu tilintarkastaja ja sen tulisi toimittaa vuosi-ilmoituksen yhteydessä verottajalle tilinpäätös, tase ja toimintakertomus.

Hallinnollinen työmäärä tulisi näiden vaatimusten myötä kasvamaan myös niissä järjestöissä, joilla on jo rutiinia lahjoitusten keräämiseen. Käytännössä lahjoituksiin liittyvää hallintoa varten jouduttaisiin luomaan pitkälti uudet järjestelmät, rekisterit ja raportointimallit, joiden rakentamiseen ja ylläpitämiseen tarvitaan rahan lisäksi palkattuja ammattilaisia. Lahjoituksiin perustuvan varainhankinnan saattaminen tuottavaksi on pitkä ja hidas prosessi, joten ainakin alkuvaiheessa kaikki kustannukset tulisi kattaa muun toiminnan kustannuksella. Järjestöjen käytettävissä olevien resurssien samalla kaventuessa tarkoittaisi tämä painotuksen siirtymistä jälleen vahvemmin varsinaisesta toiminnasta hallintoon.

Jotta verovähennyskelpoisuus ei johtaisi kansalaisjärjestöjen hallinnollisen taakan kasvuun, esitystä on korjattava. Hallinnollisen työn näkökulmasta ongelmallisinta on lahjoituksen vastaanottajille esitetty velvollisuus ilmoittaa Verohallinnolle lahjoittajien tiedot. Pahimmillaan tämä velvoite voisi kääntyä tarkoitustaan vastaan ja vähentää suomalaisten lahjoitushalukkuutta, kun järjestöjen tulisi kerätä lahjoittajistaan aiempaa kattavammat henkilötiedot. Lahjoitusvähennyksiin kohdistetun verovalvonnan tulisivat kohdistua lahjoittajien veroilmoituksiin.

Lisäksi vaatimuksesta vuosittaisen toimintakertomuksen toimittamisesta Verohallinnolle tulee luopua. Valtaosalla järjestöistä ei ole muun lainsäädännön perusteella velvoitetta laatia kirjanpitolain mukaista toimintakertomusta, minkä vuoksi sitä ei tulisi vaatia myöskään lahjoitusvähennystä koskevissa säännöksissä.

Luomala Juuso
Nuorisoala ry